

eksonimoj (= la nomo en fremda lingvo, ekz. angle *Venice* aŭ germane *Venedig*). Diskutataj estas ankaŭ la ŝanĝiĝo de nomoj, la lok-nomado en plurlingvaj regionoj, la nom-elparolo kaj la diversaj sistemoj de transigo de nomo el nelatinaj skriboj (ĉina, araba, rusa k.t.p.) en la latinan skribmanieron.

En Germanujo la nomskribado sekvas la rekomendojn de Konstanta Komisiono pri Geografiaj Nomoj (StAGN), komisiono el kartografoj, geografoj kaj lingvistoj. Internacie ekzistas la tendenco, en mapoj kaj atlasoj limigi la nombron da eksonimoj laŭ monda normigo. Tamen la eksonimoj, kiuj ja estas partoj de la lingva kulturheredaĵo, ne formortas. Ĉiama problemo restas la senriproĉa reproduktado de endonimoj el nelatinaj skriboj. Oni povas la nomon "transliterigi", t.e. transigi signon post signo en la latinan skribon, (ekz. la bulgaran vilaĝon *Dobrič*), aŭ ĝin "transskribi", t.e. oni konsideras la elparolon de la nacia lingvo (sekve, en la germana, *Dobritsch*). Tio plifaciligas al la leganto la ĝustan elparolon de la nomo, tamen tre malfaciligas ties remeton en la originalan lingvon.

Do, okupiĝo pri propraj nomoj en Esperantujo ne estas ridinda, sed ankoraŭ nesolvita problemo, kiu fakte bezonas atenton kaj Esperantan normigon, ne nacilingvan. (*National Geographic*, 9/2002, p. 12)

La prauloj de la moderna lingvistiko

Kion esploris ili? La hindaj pastroj de la antaŭkristana jarmilo sciis, ke ilia lingvo laŭ elparolo kaj gramatiko malsamas de la plej aĝaj religiaj prateksto, la *Veda*. Sed ŝanĝiĝo signifis por ili profanadoj. Pro tio ili evoluigis "sciencobranĉojn", interalie por lingvosono (fonetiko), deveno kaj baza signifo de la vortoj (etimologio), parol-ritmo (metodiko) kaj lingvokonstruo (gramatiko).

La hindaj eruditoj do sisteme esploris la rekonilojn kaj la karakterizaĵojn de la antikva pralingvo kaj povis pretigi validan tekston. La plej frua atesto de tiu enorma scienca povumo estas la "*Ashtadhyayi*" – konsistanta el 5 libroj – de la gramatikisto *Panini*, kiu vivis en la 6-a/5-a jarcenton. Tie estas interalie enkondukita la nocio de "voĉeco" kaj priskribita tiel tiklaj aferoj kiel la reciproka influo de najbaraj sonoj dum interliga parolado.

La moderna lingvistiko evidente "manĝetis" belajn pecetojn de la hindaj saĝuloj.

(2009-09-14)

Mielo kiel mortiganto de baciloj

Novzelanda mielo pli fidine efikas kontraŭ bakterioj ol antibiotikoj. Aŭstraliaj sciencistoj malkovris, ke eĉ la en malsanulejaj timataj multrezistaj "superbaciloj" pereas, kiam ili kontaktiĝas kun mielo el la floroj de la novzelanda *Manuka*-teoarbo. Laŭ la esplorista teamo de la mikrobiologo *Dee Carter* ĉe la Universitato de Sidnejo / Aŭstralio neniu bakterio povis evoluigi rezistecon kontraŭ la *Manuka*-mielo.

En la medicinklinika ĉiutagaĵo la ĝenerale uzataj antibiotikoj montriĝas pli kaj pli senefikaj, ĉar la mikroboj evoluigas en plej mallonga tempodaŭro certajn kontraŭrimedajn defendomeĥanismojn. En la *Manuka*-mielo, aliaflanke, iu sukermalkomponaĵo (laŭnome *Methylglyoxal*) forte kaŭzas streson al la bakterioj antaŭ ol ili povas evoluigi rezistecojn.

La preciza efikokomplekso ankoraŭ ne estas deĉifrita, sed la ekonoj plialtigas la aplikadon de medicina mielo kiel alternativon al antibiotikoj. Sub la merkata nomo "*Medihoney*" ĝin ofertas la novzelanda naturkuraca entrepreno "*Comovita*" kaj jam uzas ĝin la infan-kliniko de la universitato en *Bonn*, Germanujo. *Comovita* nun volas plivastigi sian produktaĵ-paletron per elmiela vundoĝelo kaj vundoplastro.

(*Wirtschaftswoche* 28/2009, p. 70)

Pesticidoj el manĝ-oleo

La brita plantprotektista specialistejo "*Plant Impact*" evoluigis pesticidon surbaze de vegetaĵa oleo uzata en la kuirejo: laŭ la promesoj de la entrepreno tiu nova plantprotektistaĵo "*Bugoil*" efikas kontraŭ akaroj, afidoj (folilaŭsoj), franĝo-flugiluloj kaj aliaj damaĝinsektoj almenaŭ samgrade kiel ĥemiaj rimedoj. La diferenco: ĝi ne postlasas venenajn postrestaĵojn en la nutraĵo kaj ne baziĝas sur la gentefinologio.

Laŭ komunikoj de *Plant Project* la akceptotesto kaj vendopermeso de *Bugoil* en Britio okazos post mallonga tempodaŭro kaj la produktaĵo baldaŭ estos libere je komerca dispono. Antaŭ kelkaj tagoj la japana plantprotekt-konzerno "*Arysta*" akiris la ekskluzivan koncesion por la mondvasta protektado kaj merkataĵo de *Bugoil*. La du firmaoj *Plant Impact* kaj *Arysta* nun kune laboras por la allaso de *Bugoil* en Eŭropa Unio, Usono kaj en pliaj 125 landoj de la mondo. "Tiu ĉi interkonsento certe revolucios la ag-